ප්‍රතිකර්මය රෝගයට වඩා භයානකද?

ශ්‍රී ලංකාවේ කොවිඩ් ආණ්ඩුකරණය පිළිබඳ ආවර්ජනා

සංස්කරණය

ප්‍රදීප් පීරිස්

2

වසංගතයක් තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ සීඝ්‍ර පරිහානිය

භවානි ෆොන්සේකා සහ කුෂ්මිලා රණසිංහ

හැඳින්වීම

2020 වර්ෂයේ පටන් ශ්‍රී ලංකාව වෙලාගෙන තිබෙන කොවිඩ්-19 වසංගත තත්වය සහ එමගින් ඇතිකරන ලද සෞඛ්‍යමය සංකූලතා වලට අමතරව මානව හිමිකම්, ආණ්ඩුකරණය සහ සංහිඳියාව පිළිබඳ ගැටළු රාශියක්ද මෙම අර්බුදය මඟින් මතුකොට තිබේ (Fonseka, Ganeshathasan, and Welikala, 2021). මෙම අභියෝග වඩාත් හොඳින් තේරුම් ගැනීම සඳහා 2019 දී ජනතාවට ලබාදුන් පොරොන්දු පිළිබඳ සන්දර්භයද සිහි කැඳවා ගත යුතුය. යහපාලන ආණ්ඩුවේ පිළිවෙලක් නොමැති ආණ්ඩුකරණ මාදිලිය සහ එහි ප්‍රතිඵලයක් සේ සළකන ලද පාස්කු ප්‍රහාරය නිසා ශක්තිමත් නායකයකුගේ අවශ්‍යතාවය පිළිබඳ වඩාත් තදින් දැනෙන්නට පටන් ගැනුණි. ඒ අනුව වර්ෂ 2019 නොවැම්බර් මාසයේ ගෝඨාභය රාජපක්ෂ ජනාධිපති බවට පත්වන්නේ තාක්ෂණතන්ත්‍ර ආණ්ඩුකරණය, ආරක්ෂාව, ස්ථායීතාව සහ විනය සමාජයට ළඟාකර දෙන බවට වූ පොරොන්දුව මතය. ඔහුගේ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශය වූ සෞභාග්‍යයේ දැක්ම තුළින්ද ලංකාවේ වත්මන් අභියෝග ජයග්‍රහණය කිරීම සඳහා ප්‍රතිසංස්කරණ ගණනාවක් යෝජනා කොට තිබුණි. කෙසේ වුවත් අද වනවිට සෞභාග්‍යය වෙනුවට පෙර නොවූ විරූ අන්දමේ සෞඛ්‍ය සහ ආර්ථික අභියෝග ගණනාවක්ද, අධිකතර මිලිටරීකරණය, ඔඩුදුවා යන අසමානත්වය හා මානව හිමිකම් උල්ලංඝණය වීම්, ප්‍රතිපත්ති නොගැළපීම් සහ නීතියේ ආධිපත්‍යය එළිපිටම නොසළකා හැරීම වැනි අර්බුද ගණනාවක් උද්ගතව තිබේ (Fonseka and Dissanayake, 2020).

එම පසුබිම තුළ මෙම පරිච්ඡේදයෙන් උත්සහ ගනු ලබන්නේ කොවිඩ්-19 වසංගත තත්වය කළමණාකරණය කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුව විසින් හඳුන්වා දෙන ලද යාන්ත්‍රණයන් වල නීත්‍යානුකූල භාවය සහ ව්‍යවස්ථානුකූල භාවය විමසා බැලීමයි. සෞඛ්‍ය අර්බුදය කළමණාකරණය කරගැනීම වෙනුවෙන් යැයි හඳුන්වා දෙන ලද ව්‍යුහයන් මෙන්ම, වසංගත ප්‍රතිචාරය තුළ පනවන ලද විවිධ සීමාවන්ට අදාළ නෛතික රාමුව පිළිබඳවද ඒ යටතේ විමසා බැලේ. එමෙන්ම වසංගත කලබලයට මුවා වී හදිසියේ සම්මත කරගන්නා ලද පනත් කෙටුම්පත් හා ඒ තුළින් විද්‍යාමාන වන ආඥාදායක සහ මිලිටරීකරණය වූ පාලන ක්‍රමයක් පිළිබඳ ඉතා ප්‍රශ්නකාරී ප්‍රවණතාද මෙම පරිච්ඡේදයේ අවධානයට යොමු වේ. එහිදී මූලිකවම අරමුණු කරන්නේ මෙම යාන්ත්‍රණ හා ප්‍රතිපත්ති ඇඳා ගැනීම මඟින් ආණ්ඩුකරණය තුළ වගවීම සහ විනිවිදභාවය ක්‍රමයෙන් අඩු කරන අන්දම මෙන්ම ඒ හරහා ලංකාවේ ව්‍යවස්ථානුකූල ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයට එල්ල කරන බලපෑම හඳුනා ගැනීමයි.

ව්‍යුහයන්

වර්ෂ 2020 මාර්තු මස කොවිඩ්-19 වසංගතය ශ්‍රී ලංකාව තුළ ප්‍රකාශයට පත්කළ දිනයේ පටන් ඒ හා සම්බන්ධ විවිධ ගැටළු පිළිබඳ විමසා බැලීම සඳහා ජනාධිපති කාර්ය සාධක බලකා සමූහයක් පිහිටුවන ලදී ('Structures to Deal with COVID-19 in Sri Lanka: A Brief Comment on the Presidential Task Force', 2020; also see 'Q and A on Regulations Issued under the Quarantine and Prevention of Diseases Ordinance & how this impacts the COVID-19 response in Sri Lanka', 2020). මෙම කාර්ය සාධක බලකාය ස්ථාපනය කරන ලද්දේ ජනාධිපතිගේ බලතල හා කාර්යයන් දක්වා ඇති ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 33 වැනි ව්‍යවස්ථාව ප්‍රකාරව ජනාධිපතිවරයාට හිමිවන බලතල යටතේය. අදාළ ගැසට් නිවේදන වල 33 වැනි වගන්තිය පමණක් දක්වා තිබුණද, එහි 33(2)(ඡ)[1] ප්‍රතිපාදනය මෙම කාර්ය සාධක බලකා ස්ථාපනය කිරීම සඳහා භාවිතා කළ බව සිතිය හැකිය.

මෙම කාර්ය සාධක බලකා වල කාර්යයන්, අධිකාරියෙහි වපසරිය මෙන්ම පවතින ව්‍යුහයන් හා ඇති සම්බන්ධයද නොපැහැදිලිය ('Pandemic Crisis and Democratic Governance in Sri Lanka', 2021). තවත් විවාදාපන්න කරුණක් බවට පත්ව ඇත්තේ මෙම කාර්ය සාධක බලකා වලට ආරක්ෂක අංශ වල සහ නීති ක්ෂේත්‍රයේ බොහෝ පිරිස් පත්කොට තිබීමයි. මෙම

1 ශ්‍රී ලංකා ව්‍යවස්ථාවේ 33(2)(ඡ) වගන්තිය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ හෝ වෙනත් යම් ලිඛිත නීතියක හෝ විධිවිධාන වලට පටහැනි නොවන්නා වූද, ජාත්‍යන්තර නීතිය, චාරිත්‍ර වාරිත්‍ර හෝ භාවිතය අනුව ඉටු කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට බලය ලැබී ඇත්තා වූ හෝ නියමිතව ඇත්තා වූ ද සියලු ක්‍රියා හා දේ කිරීමට බලය ඇත්තේය.

පත්කිරීම් මඟින් ඉඟි කරනු ලබන්නේ සිවිල් ජීවිතය හා සම්බන්ධ කරුණු මිලිටරීකරණය වීම පිළිබඳ වඩා පුළුල් ප්‍රවණතාවය වේ. වෘත්තීයවේදීත්වය සහ කාර්යක්ෂමතාවය පිළිබඳ පොරොන්දු ලබා දී තිබුණද ('Structures to Deal with COVID-19 in Sri Lanka: A Brief Comment on the Presidential Task Force', 2020), කොවිඩ් ආසාදිතයින් සංඛ්‍යාව සීඝ්‍රයෙන් වර්ධනය වීම තුළින් පෙනී යන්නේ වෛරසයේ පැතිරීම පාලනය කිරීමට හදිසියේ පත්කරන ලද මෙම මිලිටරීකරණය වූ ව්‍යුහ වලට නොහැකිව ඇති බවය ('An Update on the Legal Framework to Address the COVID-19 Pandemic in Sri Lanka', 2021). පහතින් දැක්වෙන්නේ වර්ෂ 2020 මාර්තු මස සිට මෙයාකාරයෙන් ස්ථාපනය කරන ලද ව්‍යුහයන් පිළිබඳ කෙටි විස්තරයකි.

අර්බුදයට කඩිනම් ප්‍රතිචාරයක් වශයෙන් හමුදාපති ශවේන්ද්‍ර සිල්වා යටතේ කොවිඩ්-19 පැතිරීම වැළැක්වීමේ ජාතික ක්‍රියාන්විත මධ්‍යස්ථානය පිහිටුවන ලද්දේ ජනපති විසිනි ('No decision taken to declare a complete lockdown', 2021). එහි අරමුණ ලෙස "සෞඛ්‍ය සහ අනෙකුත් සේවාවන් මහජනතාවට සේවය කිරීමට හැකිවන පරිදි නිවාරණාත්මක හා කළමණාකරණ පියවරයන් සම්බන්ධීකරණය කිරීම" දක්වා ඇත (President's Media Division, 2020).

2020 මාර්තු 20 දින, එනම් කොවිඩ් ජාතික මෙහෙයුම් මධ්‍යස්ථානය පිහිටුවා සතියක් ගතවූ තැන, අති විශේෂ ගැසට් නිවේදන අංක 2168/8 තුළින් තවත් ජනාධිපති කාර්ය සාධක බලකායක් පිහිටවනු ලැබුණි. එමඟින් අරමුණු කරන ලද්දේ "කොරෝනා වෛරසය ශ්‍රී ලංකාවෙන් තුරන් කිරීමේ දී වැඩි අවධානම් තත්ත්වයක් ඇති කොළඹ, කළුතර, ගම්පහ, පුත්තලම, යාපනය, මන්නාරම, කිලිනොච්චිය, වව්නියාව හා මුලතිව් දිස්ත්‍රික්කවලට ප්‍රමුඛත්වය දෙමින් එම ප්‍රදේශවලට ග්‍රාමීය ප්‍රදේශ හා නිෂ්පාදකයින් විසින් සපයනු ලබන අහාර සැපයුම් සෘජුවම පාරිභෝගිකයන්ට ලබා දීම ඇතුළු සමස්ථ ජන ජීවිතය යථා පරිදි පවත්වාගෙන යාම සඳහා අවශ්‍ය වන්නා වූ සේවාවන් අඛණ්ඩව සැපයීම, මෙහෙයවීම, සම්බනධීකරණය හා පසු විපරම" සහ ඒ හා බැඳුනු තවත් කාර්යයන් 12ක් සම්පූර්ණ කිරීමය. මෙම නොපැහැදිලි සහ ඉතා පුළුල් වපසරිය පිළිබඳ ගැටළුව තවත් වර්ධනය වී ඇත්තේ එම කාර්ය සාධක බලකා වල ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධයෙන් කිසිදු අධීක්ෂණයක්, විනිවිදභාවයක් හෝ වගවීමක් සඳහා ප්‍රතිපාදන නොමැති හෙයිනි. එහිදී කිසිදු පිළිගත් ආකාරයක වගවීමේ යාන්ත්‍රණයක් නොමැති වීමත්, එම කාර්ය සාධක බලකායන් ජනාධිපතිට පමණක් වගකීමට බැඳී සිටීමත් කැපී පෙනේ.

මෙම පුළුල් වපසරිය නිසා වසංගත ප්‍රතිචාරය තුළ සිවිල් සේවයේ ස්වාධීනත්වයද යම් ආකාරකින් හැල්ලුවට ලක්ව ඇත. මෙම කාර්ය සාධක බලකාය ඉල්ලා සිටිනු ලබන තොරතුරු හා සේවා සැපයීමටත්, එහි උපදෙස් අනුගමනය කිරීමටත් සියළු රාජ්‍ය නිලධාරීන් බැඳී සිටී. එසේම

රාජ්‍ය නිලධාරීන් අතින් සිය රාජකාරී ඉටු කිරීමේදී සිදුවන ප්‍රමාද වීම් හෝ අතපසුවීම් ජනාධිපතිට වාර්තා කිරීමට මෙම කාර්ය සාධක බලකාය බැඳී සිටී (‘Structures to Deal with COVID-19 in Sri Lanka: A Brief Comment on the Presidential Task Force’, 2020).

2020 අප්‍රේල් 27 වන දින අති විශේෂ ගැසට් නිවේදන අංක 2173/4 ප්‍රකාරව පිහිටුවන ලද තවත් ජනාධිපති කාර්ය සාධක බලකායක වගකීම වූයේ “ත්‍රිවිධ හමුදා සාමාජිකයින් කොරෝනා වෛරසය ආසාදනයෙන් වලක්වා ගැනීම සඳහා සෑම හමුදාවක් විසින්ම ගත යුතු ක්‍රියාමාර්ග අධ්‍යනය කර එකී පියවර ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා උපදෙස් ලබාදීම” ය. පසුව එම කාර්ය සාධක බලකායේ වපසරිය පුළුල් කොට මත්ද්‍රව්‍ය වලට ඇබ්බැහි වී පුනරුත්ථාපනය වන පුද්ගලයන් සහ බන්ධනාගාර රැඳවියන්ද ඇතුළත් වන පරිදි සංශෝධනය කරන ලදී[2].

වඩාත් මෑත කාලීනව, එනම් 2020 දෙසැම්බර් 31 දින, අති විශේෂ ගැසට් නිවේදන අංක 2208/33 මඟින් කොවිඩ්-19 ජාතික එන්නත්කරණ සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා වන ජනාධිපති කාර්ය සාධක බලකාය පිහිටුවන ලදී. එහි මූලිකම කාර්යභාරය වූයේ පුහුණු විශේෂඥයින්ගේ උපදෙස් හා පවතින සාක්ෂි මත ලංකාවට සුදුසු කොවිඩ්-19 එන්නතක් හඳුනා ගැනීමත්, එය කඩිනම්ව ලබාගැනීම සඳහා අවශ්‍ය හදිසි නියාමන හා පරිපාලන රෙගුලාසි ස්ථාපනය කිරීම මඟින් ප්‍රමාදයකින් තොරව එන්නත් ලබාගැනීමට කටයුතු කිරීමත්ය.

වසංගත සමය තුළ පිහිටවූ කාර්ය සාධක බලකා අතරින් තවත් එකක් වූයේ සෞභාග්‍යයේ දැක්මෙහි ඇති ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මකකරණය සඳහා වූ කාර්ය සාධක බලකායයි. ඊට අමතරව ආර්ථික පුනර්ජීවනය හා දරිද්‍රතාවය තුරන් කිරීම සඳහා වන කාර්ය සාධක බලකාය 2020 අප්‍රේල් 22 දින අති විශේෂ ගැසට් නිවේදන අංක 2172/9 යටතේ පිහිටුවන ලදී. ඉන්පසුව 2020 ජූනි 02 දින අති විශේෂ ගැසට් නිවේදන අංක 2178/18 හරහා සුරක්ෂිත රටක්, විනය ගරුක, ගුණ ගරුක හා නීති ගරුක සමාජයක් ගොඩනැගීම සඳහා වන ජනාධිපති කාර්ය සාධක බලකායද, අති විශේෂ ගැසට් නිවේදන අංක 2178/17 හරහා නැගෙනහිර පළාත තුළ පුරාවිද්‍යාත්මක උරුම කළමණාකරණය සඳහා වන ජනාධිපති කාර්ය සාධක බලකායද පිහිටුවන ලදී (‘The Appointment of the Two Presidential Task Forces’, 2020). මෙම කාර්ය සාධක බලකා පිහිටුවන ලද්දේ පාර්ලිමේන්තුව අත්හිටුවා තිබූ, එනම් සංවරණ හා තුලන විධායකයේ වාසියට සැකසී තිබූ අවස්ථාවක බව සිහිතබා ගත යුතුය.

2 Gazette (Extraordinary) No. 2185/41 of 21 July 2020. Available at: http://www.documents.gov.lk/files/egz/2020/7/2185-41_E.pdf (Accessed: 14 June 2021).

මෙහිදී කැපී පෙනෙන කරුණක් වන්නේ පවතින නෛතික හා ආයතනික රාමුව තුළ, එනම් 2005 අංක 13 දරණ ව්‍යසන කළමණාකරණ පනත වැනි ප්‍රතිපාදන තුළින් මෙම අර්බුදයට ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා අවශ්‍ය පහසුකම් සලසා දී තිබීමයි. ඒ අනුව මෙවැනි ක්ෂණික විධිවිධාන ඔස්සේ ස්ථාපනය කරන ලද කාර්ය සාධක බලකා වල අවශ්‍යතාව පිළිබඳ සත්‍ය වශයෙන්ම ගැටළුවක් පැන නගී.

නිදසුනක් ලෙස, ශ්‍රී ලංකා ව්‍යසන කළමණාකරණ පනත යටතේ පිහිටුවා ඇති ව්‍යසන කළමණාකරණය සඳහා වූ ජාතික සභාවෙහිවගකීම වන්නේ ව්‍යසන අවස්ථාවන් වලදී ජාතික ව්‍යසන කළමණාකරණ සැලසුමක් ඔස්සේ හදිසි ප්‍රතිචාර දැක්වීම, සහන බෙදාහැරීම සහ අරමුදල් බෙදාහරින ආකාරය සම්බන්ධයෙන් නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම වැනි කටයුතු සිදු කිරීමයි[3]. මේ යටතේ ව්‍යසන කළමණාකරණය සඳහා වූ ජාතික සභාව මඟින් පිහිටුවනු ලබන ව්‍යසන කළමණාකරණ මධ්‍යස්ථානයක් ඔස්සේ නියමිත සංවිධාන, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සහ දිස්ත්‍රික් හා ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල වලට ව්‍යසන කළමණාකරණයේදී ගතයුතු ක්‍රියාමාර්ග සම්බන්ධයෙන් අදාළ උපදෙස් නිකුත් කිරීමත්, එම සංවිධාන සමඟ සම්බන්ධීකරණය කරන ලද වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමත් සිදුකිරීම අපේක්ෂා කෙරේ[4]. පළමු ව්‍යසන කළමණාකරණය සඳහා වූ ජාතික සභාව පිහිටුවනු ලබන්නේ 2005 මැයි මස වන අතර, පසුව ව්‍යසන කළමණාකරණ මධ්‍යස්ථානය පිහිටුවා දිවයිනේ සියළු දිස්ත්‍රික්ක වලට එහි නිලධාරීන් අනුයුක්ත කිරීම ආරම්භ කෙරේ. ඔවුන්ගේ වගකීම් වූයේ ප්‍රජාවන් විපත සඳහා සූදානම් කිරීම, පූර්ව අනතුරු හැඟවීමේ පද්ධතීන් ස්ථාපනය කිරීම සහ සුනාමි ව්‍යසනයට මුහුණ දීමට අවශ්‍ය සහනාධාර එකතු කිරීම වැනි දේය ('Sri Lanka, the tsunami and the evolution of disaster response', 2014).

යම් ව්‍යසනයක බැරෑරුම් බව නිසා ඊට ප්‍රතිචාර දැක්වීමේ හැකියාව සිවිල් සේවයේ පවතින සම්පත් හා ක්‍රියාමාර්ග වලින් කළමණාකරණය කළහැකි මට්ටමින් පරිබාහිරව පවතී නම්, ව්‍යසන තත්වයක් ප්‍රකාශයට පත්කිරීමේ බලය ජනාධිපතිවරයාට පනත මඟින් ලබා දී තිබේ. එය තමාගේ තනි තීරණයෙන් හෝ ව්‍යසන කළමණාකරණය සඳහා වූ ජාතික සභාවෙහි උපදෙස් මත කළ හැකිය[5]. වසංගත තත්වයන් මෙම පනතෙහි ආවරණය කර ඇති ව්‍යසන ගණයෙහිලා ගැණෙන බැවින්[6], වත්මන් අර්බුදය වැනි

3 Section 4 of the Disaster Management Act No. 13 of 2005.

4 Section 8(2)(e) of the Disaster Management Act No. 13 of 2005.

5 Section 11 of the Disaster Management Act No. 13 of 2005.

6 Section 25k of the Disaster Management Act No. 13 of 2005.

තත්වයකදී වුවත් කඩිනමින් හා වගවීමෙන් යුතුව ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන පවතින නීතිය තුළම ඇති බව නිගමනය කළහැකි වේ ('Structures to Deal with COVID-19 in Sri Lanka: A Brief Comment on the Presidential Task Force', 2020). එසේ වුවත්, මෙකී පනත ප්‍රකාරව කටයුතු කරනු වෙනුවට ආඥාවට තීරණය කොට තිබෙන්නේ කාර්ය සාධක බලකා සහ වෙනත් එවැනි ව්‍යුහයන් මඟින් පාලනය ගෙන යෑමටය.

මෙම කාර්ය සාධක බලකා සමූහයට අමතරව වසංගතයට අදාළව නිර්දේශ සහ උපදෙස් නිකුත් කිරීමට විශේෂඥ කමිටු ගණනාවක්ද පත් කරන ලදී. මේ අතර 2020 දෙසැම්බර් 24 දින සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය විසින් පත්කරන ලද බෙහෙවින් විවාදාපන්න අනිවාර්ය ආදාහන රෙගුලාසි පිළිබඳ විශේෂඥ කමිටුව වැදගත්ය ('Cremation Vs. Burial: Expert Panel Revises Recommendation To Include Both Cremation And Burial Of COVID-19 Dead Bodies', 2021). මුස්ලිම් ප්‍රජාවට සිය භූමදානය සම්බන්ධ සිය ආගමික අයිතීන් භුක්ති විඳීමේ අවස්ථාව පවා මඟ හැරුණු (*Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights,* 2021), කිසිදු විද්‍යාත්මක සාක්ෂියක් මත පදනම් නොවූ මෙවැනි අත්තනෝමතික සහ විශේෂීකරණය කරනු ලබන ආකාරයේ නීති ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානයේ උපදෙස් වලටද පටහැනිය (Saroor and de Soysa, 2020). මේ සම්බන්ධ සිය නිර්දේශ ඉදිරිපත් කරමින් යට කී විශේෂඥ කමිටුව සඳහන් කළේ "කොවිඩ් මළ සිරුරු බැහැර කිරීම පිළිබඳ පෙර නිර්දේශය වෙනස් කරන බවත්, අදාළ ආරක්ෂාකාරී ක්‍රියාමාර්ග හා රෙගුලාසි වලට යටත්ව මළ සිරුරු ආදාහනය හා භූමදානය යන ආකාර දෙකටම බැහැර කළහැකි බවත්" ය ('Cremation Vs. Burial...', 2021). 2021 පෙබරවාරි මාසයේ මෙම සංශෝධනය සිදුකරන ලද්දේ ජාතික සුළුතර කණ්ඩායම් වලින් හා ජාතිකව හා ජාත්‍යන්තරව මානව හිමිකම් කණ්ඩායම් වලින් එල්ල වූ පීඩනය නිසාය ('An Update on the Legal Framework to Address the COVID-19 Pandemic in Sri Lanka', 2021).

වඩාත් මෑත කාලීනව, කොවිඩ්-19 ප්‍රතිකාර හා ඖෂධ සම්බන්ධයෙන් ජාත්‍යන්තරව අත්කරගෙන ඇති ප්‍රගතිය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම සඳහාද සෞඛ්‍ය අමාත්‍යවරිය විසින් විශේෂඥ කමිටුවක් පත් කළාය ('Expert Committee to keep tab on new COVID therapies, vaccines', 2021). එන්නත්කරණය පිළිබඳ සොයා බැලීමටද මේ හා සමාන කමිටු පත්කළ බවට වාර්තා පවතින අතර, සයිනොෆාම් එන්නත කුමන වයස් කාණ්ඩ වලට ලබාදිය යුතුදැයි තීරණය කිරීමට පත්කළ කමිටුව ඊට එක් උදාහරණයකි (Jayasinghe, 2021). 2020 සහ 2021 වසර දෙක ඇතුළත මෙවැනි කුමනාකාර ව්‍යුහයන් හඳුන්වා දුන්නද, ඒවායෙහි කාර්යභාරය පිළිබඳ අද වනතුරුත් කිසිදු තොරතුරක් පොදු මහජනතාවට ලබාගැනීමට හැකිව නැත.

නෛතික රාමුව

2020 වසරේ පටන් වරින් වර හඳුන්වා දෙනු ලැබූ නිරෝධායන නීති, ඇඳිරි නීතිය, පොලිස් ඇඳිරි නීතිය මෙන්ම සංචරණ සීමාද නිසා බොහෝ ව්‍යාකූලත්වයක් ජනනය වී ඇත්තේ ඒවායෙහි නෛතික පදනම පිළිබඳ කිසිදු තොරතුරක් පොදු පරිමණ්ඩලය තුළ හමු නොවන හෙයිනි. මෙම සීමා බොහෝ විට හඳුන්වා දුන්නේ මාධ්‍ය රැස්වීම් තුළින් වන අතර, මෙසේ සිවිල් නිදහස සීමා කිරීමට පදනම් වන නෛතික රාමුව කිසිදු අවස්ථාවක පැහැදිලි කළේ නැත. එසේද වුවත් එම සීමා උල්ලංඝණය කිරීමේ පදනම මත අත්අඩංගුවට ගැනීම් ගණනාවක් සිදුව තිබේ (Ranasinghe, 2021). වෛරසයේ පැතිරීම පාලනය කිරීම සඳහා මෙසේ සීමා පැනවීම අත්‍යාවශ්‍ය බවට විවාදයක් නොමැති වුවත්, එම සීමා වලට අදාළ නෛතික රාමුව පැහැදිලි නොකිරීම තුළින් අත්තනෝමතික ලෙස එකී තීරණ බලාත්මක කිරීමේ හැකියාව ලැබෙන බවත්, එම නිසා ආණ්ඩුව කෙරෙහි ජනතාවගේ පැහැදීම අඩුවීම තුළින් සෞඛ්‍ය අර්බුදය කළමණාකරණය කරගැනීමට අවශ්‍ය මහජන සහයෝගය නොලැබී යන බවත් පිළිගත යුතුය.

නිරෝධායනය

1897 පෙබරවාරි 9 වැනි දින බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් හඳුන්වා දෙනු ලදුව, අවසන් වරට 1952 දී සංශෝධනයට ලක්වූ යල්පැන ගිය නිරෝධායන සහ රෝග වැළැක්වීමේ ආඥා පනත (Gunasekara, 2020) යටතේ වත්මන් නිරෝධායන රෙගුලාසි ක්‍රියාත්මක කිරීම සැළකිල්ලට භාජනය වී ඇත. එසේම එම ආඥා පනතින් ඇඳිරි නීතිය පැනවීම සඳහා අවශ්‍ය නෛතික පදනම ලබාදෙන්නේ නැත (*HRCSL Recommendations on Regularizing the Imposition of Curfew,* 2020). ආඥා පනතේ 2 වැනි වගන්තියට අනුව "ලංකාවට රෝගයක් පැමිණීම වැළැක්වීමේ අරමුණින් සහ ලංකාව තුළට හෝ ඉන් පිටතට රෝගයක් පැතිරීම වැළැක්වීම සඳහා අවශ්‍ය ඕනෑම රෙගුලාසියක් බලාත්මක කිරීමේ, ආපසු හැරවීමේ හෝ වෙනස් කිරීමේ බලය අමාත්‍යවරයා සතුව පවතින" අතර[7], එසේ රෙගුලාසි බලාත්මක කළ හැක්කේ කුමන කරුණු අරබයාද යන්න එහි 3 වැනි වගන්තියේ දක්වා ඇත. එහෙත් එම වගන්තිය තුළ ඇඳිරි නීතියක් පැනවීම සම්බන්ධයෙන් විධිවිධාන අඩංගු නොවීම සැළකිය යුත්තකි.

---

7 Section 2 of Quarantine and Prevention of Diseases Ordinance No. 3 of 1897.

මීට අමතරව මෙම ආඥා පනත යටතේ පසුගිය මාස කිහිපය තුළ හඳුන්වා දුන් තවද රෙගුලාසි තිබේ:

1. 2020 මාර්තු 20 සිකුරාදා අති විශේෂ ගැසට් නිවේදන අංක 2167/18 මඟින් කොවිඩ්-19, නිරෝධායන නීති අදාළ වන රෝග යක් බවට ප්‍රකාශයට පත් කිරීම. මෙය 1925 සහ 1960 වර්ෂ වල මේ සම්බන්ධයෙන් පැනවූ නිරෝධායන නීති වත්මන් වසංගත තත්වයට අදාළ කළහැකි වීම සඳහා හඳුන්වා දුන් ගැසට් නිවේදනයකි.
2. 2020 මාර්තු 25 බදාදා අති විශේෂ ගැසට් නිවේදන අංක 2168/6 තුළින් 'ආසාදිත ප්‍රදේශයක්' සහ 'නිසි අධිකාරය' යන පද නිර්වචනය කිරීම.
3. 2020 අප්‍රේල් 11 සෙනසුරාදා අති විශේෂ ගැසට් නිවේදන අංක 2170/8 ඔස්සේ කොවිඩ්-19 ආසාදනය වී මිය යන්නන්ගේ සිරුරු සඳහා ආදාහනය අනිවාර්ය කිරීම.
4. 2020 ඔක්තෝබර් 15 බ්‍රහස්පතින්දා අති විශේෂ ගැසට් නිවේදන අංක 2197/25 යටතේ පොදු ස්ථාන වල සංචරණ සීමා පැනවීම.
5. 2021 පෙබරවාරි 25 බ්‍රහස්පතින්දා අති විශේෂ ගැසට් නිවේදන අංක 2116/38 හරහා කොවිඩ්-19 ආසාදනය වී මිය යන්නන්ගේ සිරුරු සඳහා ආදාහනය සහ භූමදානය යන විකල්ප දෙකම විවෘත කිරීම.

නිරෝධායන ක්‍රියාවලිය ක්‍රියාත්මක කරන ආයතන පද්ධතිය සහ නිලධාරීන් පිළිබඳවද ගැටළු පැන නැඟී ඇත. නිදසුනක් ලෙස වර්ෂ 2020 ඔක්තෝබර් මාසයේ හඳුන්වා දුන් පොදු ස්ථාන වල සංචරණ සීමා පැනවීම යටතේ, කොවිඩ් ආසාදනය වී ඇති බව ඔප්පු වූ හෝ එසේ වී ඇති බවට සැක කරන ඕනෑම පුද්ගලයකු අදාළ ස්ථානයෙන් ඉවත් කොට රෝහලකට, නිරෝධායන මධ්‍යස්ථානයකට හෝ ස්වයං නිරෝධායනයට යොමු කිරීමේ හැකියාව නිසි බලධාරීන්ට පවතී. එහෙත් මෙම රෙගුලාසි මඟින් පොලිසිය හෝ ආරක්ෂක අංශ 'නිසි බලධාරීත්වය' යටතේ හඳුනාගෙන නැත. එම නිසා ඔවුන් මෙම ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ වීම ඇත්තෙන්ම එම රෙගුලාසි උල්ලංඝණය කිරීමකි ('Q and A on Regulations Issued under the Quarantine and Prevention of Diseases Ordinance & how this impacts the COVID-19 response in Sri Lanka', 2020). එබැවින් නිරෝධායන නීති උල්ලංඝණය කරන ලදැයි හුවා දක්වමින් ආරක්ෂක අංශ මඟින් සිදුකරන්නා වූ අත්අඩංගුවට ගැනීම් වල නීතිමය පදනම පැහැදිලි නැති බව කිව හැකිය. වර්ෂ 2021 මැයි මාසයේ පොලිස්පතිවරයාට යොමු කරන ලද ලිපියක් තුළින්

මානව හිමිකම් කොමිසමද පෙන්වා දෙනු ලබන්නේ මෙම අත්අඩංගුවට ගැනීම් වලදී නෛතික භාවය සහ සමානුපාතිකත්වය යන මූලධර්ම පිළිබඳ සැලකිලිමත් වියයුතු බවයි (*IGP responds to HRCSL in respect to the arrest of persons violating quarantine rules,* 2021).

නිරෝධායන සහ රෝග වැළැක්වීමේ ආඥා පනතෙහි 4(1)[8] සහ 5(1)[9] වගන්ති වල සඳහන්ව ඇති සමහර ප්‍රතිපාදන තුළ මෙවැනි අත්අඩංගුවට ගැනීම් සඳහා යම් පදනමක් සපයා ඇත. එසේම දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 262[10] සහ 264[11] වගන්ති තුළද මෙවැනිම යම් පදනමක් සපයා ඇති බවත් පෙනේ ('An Update on the Legal Framework to Address the COVID-19 Pandemic in Sri Lanka', 2021).

ඇඳිරි නීතිය

වරින් වර බලාත්මක කරන ලද ඇඳිරි නීතිය සම්බන්ධ රෙගුලාසි හඳුන්වා දීමේදී ඒවාට අදාළ නෛතික ප්‍රතිපාදන මොනවාදැයි පැහැදිලි කිරීමට ආණ්ඩුව දිගින් දිගටම අසමත් වුනි ('Curfew in response to COVID-19: Legal Framework and Relevant Questions in Sri Lanka', 2020). 2020 ජූනි මාසයේදී මානව හිමිකම් කොමිසම කියා සිටියේ ඇඳිරි නීතිය පැනවීම පවතින ව්‍යවස්ථාවට සහ රාජ්‍යයේ ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් වගකීම් වලට අනුකූලව කළයුතු බවයි (*HRCSL Recommendations on Regularizing the Imposition of Curfew,* 2020). මෙසේ ඇඳිරි නීතිය

8 Section 4(1) of the Quarantine and Prevention of Diseases Ordinance No. 3 of 1897. මෙම වගන්තියට අනුව මෙම ආඥාවේ ඇති කිසියම් නියමයක් උල්ලංඝණය කරන්නෙකු ආඥාවට එරෙහිව වරදක් කළ අයකු සේ සැළකේ.

9 Section 5(1) of the Quarantine and Prevention of Diseases Ordinance No. 3 of 1897. මෙම වගන්තියට අනුව මෙම ආඥාවට එරෙහිව වරදක් කළා යැයි ඔප්පු වූ තැනැත්තෙකුට හය මාසයකට නොවැඩි සිර දඬුවමක් හෝ රුපියල් දෙදහසට නොඅඩු සහ රුපියල් දස දහසට නොවැඩි දඩයක් හෝ එකී දඬුවම් දෙකින්ම දඬුවම් කළ යුතුය.

10 Section 262 of the Penal Code of Sri Lanka. "ජීවිතයට අන්තරාදායක වූ යම් රෝගයක් පැතිරවිය හැකි වූද, එලෙස පැතිරවිය හැකි බව තමා දන්නා වූ හෝ එලෙස විශ්වාස කිරීමට කරුණු තිබෙන්නා වූද යම් ක්‍රියාවක් නීති විරෝධීව හෝ නොසැළකිළිමත්ව කරන තැනැත්තෙකුට හය මාසය දක්වා කාලයක, දෙයාකාරයෙන් එක් ආකාරයක බන්ධනාගාරගත කිරීමකින් හෝ දඩයකින් හෝ එකී දඬුවම් දෙකින්ම දඬුවම් කළ යුතුය."

11 Section 264 of the Penal Code of Sri Lanka. "යම් යාත්‍රාවක් නිරෝධායන තත්වයක තැබීම සඳහා හෝ නිරෝධායන තත්වයක තිබියදී යාත්‍රාවල වෙරළ සමඟ හෝ වෙනත් යාත්‍රා සමඟ අන්‍යොන්‍ය සම්බන්ධත්වය ක්‍රමවත් කිරීම සඳහා හෝ බෝවෙන රෝගයක් ඇති ස්ථානයක් වෙනත් ස්ථාන සමඟ ඇති අන්‍යොන්‍ය සම්බන්ධත්වය පාලනය කිරීම සඳහා ආණ්ඩුව විසින් පනවා ප්‍රසිද්ධ කරනු ලැබූ යම් ව්‍යවස්ථාවකට දැනුවත්ව අකීකරු වන තැනැත්තකුට මාස හය දක්වා කාලයක, දෙයාකාරයෙන් එක් ආකාරයක බන්ධනාගාරගත කිරීමකින් හෝ දඩයකින් හෝ එකී දඬුවම් දෙකින්ම දඬුවම් කළ යුතුය."

හඳුන්වා දීමේදී යම් යම් කොන්දේසි සම්පූර්ණ කළයුතු බව අදාළ නෛතික ප්‍රතිපාදන වල දක්වා තිබුණත්, ඒවා එසේ සම්පූර්ණ කළාද යන්න සැක සහිතය.

ව්‍යවස්ථාව සහ මහජන ආරක්ෂණ ආඥා පනත මඟින් ඇඳිරි නීතිය බලාත්මක කිරීමේ අධිකාරය ජනාධිපති වෙත ලබාදී තිබුණද, නිරෝධායන ඇඳිරි නීතිය ප්‍රකාශයට පත්කළ කිසිදු අවස්ථාවක ආඥා පනත පිළිබඳ කිසිදු සඳහනක් නොවුණි. එසේම 'නිරෝධායන ඇඳිරි නීතිය' යන පදය දැනට පවතින කිසිදු නීතියක භාවිතා වන පදයක් නොවීමද වැදගත්ය. මෙවැනි නෛතික පදනමක් රහිත පද ගණනාවක් ආණ්ඩුව විසින් මෑත කාලයේදී භාවිතා කොට ඇති බව පෙනේ.

මහජන ආරක්ෂණ ආඥා පනතේ 16 වැනි වගන්තියට අනුව ජනාධිපතිට ගැසට් නිවේදනයක් මඟින් යම් ප්‍රදේශයක වෙසෙන්නන්ගේ පොදු ස්ථාන වල සංචරණය දෙන ලද කාල සීමාවකට සීමා කළ හැකිය. කෙසේ වුවත් එම ආඥාව වලංගු වීමට නම් කොන්දේසි දෙකක් සම්පූර්ණ විය යුතුය: පළමුවැන්න එකී ආඥාව ගැසට් නිවේදනයක් හරහා ප්‍රකාශයට පත් කිරීමයි; දෙවැන්න එම ආඥාව පාර්ලිමේන්තුවට සන්නිවේදනය කිරීමයි. එහිදී සාමාන්‍යයෙන් හදිසි තත්වයක් ප්‍රකාශයට පත් කිරීමේදී අනුගමනය කරන ක්‍රියාවලිය අනුගමනය කිරීම අපේක්ෂා කෙරේ (*HRCSL Recommendations on Regularizing the Imposition of Curfew,* 2020).

හදිසි තත්වයකදී මහජන ආරක්ෂාව සඳහා අවශ්‍ය යැයි ජනාධිපති තීරණය කරන ඕනෑම රෙගුලාසියක් හඳුන්වා දීමේ බලය ව්‍යවස්ථාව සහ මහජන ආරක්ෂණ ආඥා පනත යන ද්විත්වයෙන්ම ජනාධිපතිට ලබාදී ඇත[12]. එසේම මෙම රෙගුලාසි අනෙක් නීතීන් අභිබවා බලපවත්වන බවත්[13], එම අනෙකුත් නීතීන් සංශෝධනය හෝ තාවකාලික අත්හිටුවීමට ලක්කිරීමේ බලය ඒවාට පවතින බවත් එහි සඳහන් වේ. එසේ වුවද ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදන මෙසේ සංශෝධනයට හෝ තාවකාලික අත්හිටුවීමට ලක්කිරීමේ බලයක් හදිසි රෙගුලාසි වලට නොමැත[14]. එවැනි රෙගුලාසි ප්‍රශ්න කිරීමේ හැකියාව කිසිදු අධිකරණයකට නැත[15]. එසේ වුවත් එබඳු රෙගුලාසි බලාත්මක වීමට නම් පාර්ලිමේන්තුවේ අනුමැතිය සහිත හදිසි තත්වයක් ප්‍රකාශයට පත්විය යුතුය[16].

12 Section 5 of the Public Security Ordinance No. 25 of 1947.

13 Section 7 of the Public Security Ordinance No. 25 of 1947.

14 Article 155(2) of the Constitution.

15 Section 8 of the Public Security Ordinance No. 25 of 1947.

16 Article 155(3) of the Constitution.

පොලිස් ඇඳිරි නීතිය

කිහිප අවස්ථාවකදීම පොලිස් බල ප්‍රදේශ කිහිපයක ප්‍රකාශයට පත්කරන ලද 'පොලිස් ඇඳිරි නීතිය' (Foreign Ministry, Sri Lanka, 2020) සඳහා පදනම් වූ නෛතික රාමුව කුමක්දැයි යන්න කිසිදු අවස්ථාවකදී පැහැදිලි නොකෙරුණි. 'මහජන පීඩාව' සම්බන්ධයෙන් දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ ඇති ප්‍රතිපාදන, පොලිස් ආඥා පනත හා එකට ගෙන සැළකූ විට මහජන ආරක්ෂාව තහවුරු කිරීම සම්බන්ධයෙන් පොලිස් නිලධාරීන්ගේ භූමිකාව පිළිබඳ යම් තොරතුරක් ලැබුණත්, පොලිස් ඇඳිරි නීතිය යැයි හඳුන්වා ගන්නා තත්වය බලාත්මක කිරීමට එතුළ කිසිදු ප්‍රතිපාදනයක් සපයා නැත.

දණ්ඩ නීති සංග්‍රහයේ 261[17] සහ 262[18] වගන්ති වල මහජන පීඩාව සම්බන්ධයෙන් තොරතුරු දක්වා ඇති අතර, එහිදී මහජනතාවට ආරක්ෂාවට ඇති අයිතිය පිළිගෙන ඇත. ඊට අමතරව පොලිස් ආඥා පනතේ 56 වැනි වගන්තිය යටතේ මහජන පීඩාව වැළැක්වීමට සිය රාජකාරී මට්ටමින් හැකි උපරිමයෙන් කටයුතු කිරීමට පොලිස් නිලධාරීන්ට වගකීමක් ඇති බව පෙන්වා දේ. එසේ වුවත් මෙම ආඥා පනතෙහිද කිසිදු තැනක ඇඳිරි නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා පොලිස් නිලධාරීන්ට බලය ලබා දී නොමැති වීම කැපී පෙනේ ('Curfew in response to COVID-19: Legal Framework and Relevant Questions in Sri Lanka', 2020).

වසංගතය තුළ හදිසියේ සම්මත කරගන්නා ලද නීති

වේගයෙන් විකාශනය වන සෞඛ්‍ය අර්බුදයට ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා හදිසි නීති සෑදීම අත්‍යාවශ්‍ය වුවත්, ආණ්ඩුවේ ප්‍රමුඛතාව වූයේ විධායකයේ බලය තවදුරටත් වර්ධනය කරන සහ පාර්ලිමේන්තුව දුර්වල කරන ආකාරයේ

17 Section 261 of the Penal Code of Sri Lanka. "මහජනයාට හෝ සාමාන්‍යයෙන් අසල පදිංචිව සිටින හෝ දේපල භුක්ති විඳින ජනයාට පොදු පාඩුවක්, අන්තරායක් හෝ අප්‍රසන්නතාවයක් ඇති කරන, නැතහොත් යම් පොදු අයිතිවාසිකමක් භුක්ති විඳීමේ අවස්ථාවකින් ප්‍රයෝජනයක් ගැනීමට සිදුවිය හැකි ජනයාට අවශ්‍යයෙන්ම පාඩුවක්, බාධාවක්, අන්තරායක් හෝ අප්‍රසන්නතාවයක් ඇතිවන යම් ක්‍රියාවකට හෝ එබඳු නීති විරෝධී නොකර හැරීමකට වරදකරු වන තැනැත්තෙක් මහජන කරදරය කිරීම් වරදට වැරදිකාරයෙක් වේග යම් පහසුවක් හෝ ලාභයක් සැලසීමේ කරුණ උඩ මහජන කරදරයකට සමාව නොලැබේ."

18 Section 262 of the Penal Code of Sri Lanka. "ජීවිතයට අන්තරාදායක වූ යම් රෝගයක් පැතිරවිය හැකි වූද, එලෙස පැතිරවිය හැකි බව තමා දන්නා වූ හෝ එලෙස විශ්වාස කිරීමට කරුණු තිබෙන්නා වූද යම් ක්‍රියාවක් නීති විරෝධීව හෝ නොසැළකිළිමත්ව කරන තැනැත්තෙකුට හය මාසය දක්වා කාලයක, දෙයාකාරයෙන් එක් ආකාරයක බන්ධනාගාරගත කිරීමකින් හෝ දඩයකින් හෝ එකී දඬුවම් දෙකින්ම දඬුවම් කළ යුතුය."

නීතීන් සම්මත කරගැනීමයි. 20 වන සංශෝධනය සහ කොළඹ වරාය නගරය ආර්ථික කොමිෂන් සභාව පනත මේ සම්බන්ධයෙන් වඩාත් හොඳ නිදර්ශනයන් ද්විත්වයක් වශයෙන් පෙන්වා දිය හැකිය. එහෙත් සෞඛ්‍ය අර්බුදය කළමණාකරණය කිරීමට අදාළ නීති හඳුන්වා දීම සඳහා ආණ්ඩුව මේ වන තුරුත් අවංක උත්සහයක් දරා නැත. 2020 ඔක්තෝබර් 19 වන දින සුමන්තිරන් මන්ත්‍රීවරයා විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද පෞද්ගලික යෝජනාවක් මඟින් හදිසි සෞඛ්‍ය තත්වයක් ප්‍රකාශයට පත්කිරීමට පාර්ලිමේන්තුවට අවශ්‍ය නෛතික පදනම ලබාදීමත්, ඒ මත පදනම්ව මහජන ආරක්ෂාව වෙනුවෙන් අවශ්‍ය කරන්නා වූ විශේෂ පියවර ගැනීමත් පිළිබඳ යෝජනාවක් සිදුකර තිබූ පසුබිමක මෙම මඟහැරීම සිදුවීම වැදගත්ය (Indrajith, 2020).

20 වන සංශෝධනය

2020 ඔක්තෝබර් 22 වැනිදා 20 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත වූයේ හුදු දින දෙකක විවාදයකින් පසුවය (*Sri Lanka: newly adopted 20th Amendment to the Constitution is blow to the rule of law,* 2020). මෙම සංශෝධනයෙන් සිදුකරන ලද මූලිකම වෙනස නම් විධායක ජනාධිපති ධූරය අරබයා තිබූ සංවරණ සහ තුලන සැළකිය යුතු ප්‍රමාණයක් ඉවත් කිරීමයි. කලින් ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමැතියට යටත්ව ස්වාධීන ආයතන ගණනාවකට ජනාධිපති විසින් සිදුකළ යුතුව තිබූ පත් කිරීම් වලට අනුමැතිය, නව සංශෝධනයේදී ලැබෙන්නේ පාර්ලිමේන්තු සභාවක් තුළිනි. එයට ඇත්තෙන්ම කිසිදු ආකාර බලයක් නැත. ඉන් පැහැදිලි වන්නේ මෙම ස්වාධීන ආයතන වල පත් කිරීම් සම්බන්ධ සම්පූර්ණ බලතල ජනාධිපති යටතට ගෙන ඇති බවත්, එමඟින් ඒවායෙහි ස්වාධීනත්වය දැඩි සේ සීමා කොට ඇති බවත්ය ('Statement on the Twentieth Amendment', 2020).

මෙම සංශෝධනය සම්බන්ධ ඉතාම ගැටළුකාරී තත්වයක් වූයේ පාර්ලිමේන්තුවට හඳුන්වා දෙන ලද අවස්ථාවේ නොතිබූ නව ප්‍රතිපාදන ගණනාවක් කමිටු අවස්ථාවේදී හඳුන්වා දීමයි. උපරිමාධිකරණ දෙක තුළ සේවය කරන විනිසුරුවරුන්ගේ සංඛ්‍යාව වැඩි කිරීම වැනි වැදගත් ප්‍රතිපාදනද ඊට අයත් විය. මෙසේ නීතියක් සම්මත කිරීමේ අවසාන අදියර තුළදී වෙනස්කම් හඳුන්වා දීම මඟින් අධිකරණ විවරණය සහ මහජන මතය විමසීම යන ක්‍රියාදාමයන් සම්පූර්ණයෙන්ම මඟහැර යාමක් සිදුවන අතර, එය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්ම වලට අතිශයින් අහිතකර වේ (*Sri Lanka: newly adopted 20th Amendment to the Constitution is blow to the rule of law,* 2020).

කොළඹ වරාය නගරය

කොළඹ වරාය නගර පනතේ විවිධ වගන්ති වල නෛතික භාවය අභියෝගයට ලක් කරමින් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ පෙත්සම් 19 ක් ගොනු වූ අතර, ඒ අතර විපක්ෂයේ සහ සිවිල් සමාජ ක්‍රියාධරයින්ගේ පෙත්සම්ද විය[19]. රටේ ස්වෛරීභාවයට, භෞමික අඛණ්ඩතාවයට හා නීතියේ ආධිපත්‍යයට එමගින් ඇතිකළ හැකි බලපෑම ඒවායින් මතුකරන ලද මූලික කරුණු අතර විය. ඒ අනුව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් අදාළ පනතට සංශෝධන 25 ක් යෝජනා කළ අතර, ආණ්ඩුව ඒවා ඉක්මණින්ම පිළිගත්තේ පාර්ලිමේන්තුවේ තුනෙන් දෙකේ බහුතරයක් අවශ්‍ය වීම වැළැක්වීමටය (Srinivasan, 2021).

මෙම පනත සම්බන්ධයෙන් එල්ල වූ වෙනත් විවේචන අතර එය සම්මත කරගැනීමේ ක්‍රියාවලිය තුළ මහජන අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට ලබාදී තිබූ අවම ඉඩ පිළිබඳ කරුණද විය. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීන්දුව ප්‍රකාශයට පත්වීමෙන් දින දෙකක් වැනි කෙටි කාලයක් ඇතුළත පාර්ලිමේන්තු විවාදයද අවසන් කොට පනත සම්මත කරගන්නා ලදී ('Transparency International Sri Lanka continues to have serious concerns about new Colombo Port City Law', 2021).

වසංගත තත්වයක් පවතින අවස්ථාවකදී ඉතා හදිසි කරමින් මෙවැනි නීති සම්මත කරගැනීම සැළකීමට බඳුන් වියයුතු කරුණක් වන්නේ, එමගින් නීතියේ ආධිපත්‍යය, ස්වෛරීභාවය සහ මූලික අයිතිවාසිකම් වලට දිගු කාලීන බලපෑම් එල්ල කිරීම හේතුවෙනි.

ආණ්ඩුකරණය සහ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ ගැටළු

දේශපාලනීකරණය සහ මිලිටරීකරණය වූ ප්‍රතිචාරය

වසංගතයේ මුල පටන්ම ඉතා පැහැදිලි කරුණක් වූයේ අර්බුදය කළමණාකරණය කරගැනීම සඳහා අවශ්‍ය නිපුණත්වය සහ විශේෂඥ දැනුම රටේ සිවිල් පරිපාලනයට පැවති බවයි ('Structures to Deal with COVID-19 in Sri Lanka: A Brief Comment on the Presidential Task Force', 2020). එසේ වුවත් වසංගත ප්‍රතිචාරය තුළ ආරක්ෂක අංශ වලට සහ ජනපතිට මිතුරු විශේෂඥයින්ට මුල්තැන ලබාදුන්නේ සෞඛ්‍ය හා සිවිල් සේවයේ වෙනත් අදාළ අංශ වසංගත ප්‍රතිචාරයෙන් විතැන් කරමිනි.

19 'The Centre for Policy Alternatives (Guarantee) Limited and Dr. Paikiasothy Saravanamuttu vs. The Attorney General (SC SD 4/ 2021) (in re the Colombo Port City Economic Commission Bill)', 2021.

මිලිටරීකරණය පිළිබඳ මහජනතාවට ඇති සැකසංකා දුරලීම සඳහා විනය හා කාර්යක්ෂමභාවය පිළිබඳ ආඛ්‍යාන නිතර භාවිතයට ගනු ලැබේ. ඊට මුවා වී සිදුකරන ලද පත්කිරීම් වලට නිදසුනක් ලෙස සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් සහ විපත් කළමණාකරණ මධ්‍යස්ථානයේ අධ්‍යක්ෂ යන තනතුරු වලට හමුදා නිලධාරීන් පත්කිරීම සහ, ඉහත සඳහන් කරන ලද කාර්ය සාධක බලකා සමූහයේ සැළකිය යුතු තරම් සාමාජිකයින් පිරිසක් හමුදා පසුබිමක් සහිත අයවළුන් වීම දැක්විය හැකි වේ ('Technocratic Populism and the Pandemic State', 2020). 2021 ජනවාරි මාසයේදී දිස්ත්‍රික් මට්ටමින් කොවිඩ් වැළැක්වීම සහ නිරෝධායන වැඩපිළිවෙලවල් සම්බන්ධීකරණය කිරීම සඳහා ජ්‍යෙෂ්ඨ හමුදා නිලධාරීන් අනුයුක්ත කෙරුණු අතර, එම පත්වීම් නිර්දේශ කළේ හමුදාපති ශවේන්ද්‍ර සිල්වාය ('Army officers to coordinate COVID-19 prevention measures', 2021). ජාතික කොවිඩ් මර්දන මධ්‍යස්ථානයේ සභාපති ලෙස කොවිඩ් ප්‍රතිචාරයේ මුහුණ බවට පත්ව ඇත්තේ ඔහු වන අතර, එම නිසා සෞඛ්‍ය අර්බුදය සම්බන්ධ තීරණ සහ නිවේදන දිගින් දිගටම ඔහු හරහා සන්නිවේදනය වේ (Fonseka, 2020).

ප්‍රාදේශීය මට්ටමේදී මෙම තදින් මිලිටරීකරණය වූ ස්වභාවය ප්‍රකාශයට පත්වූයේ ආශ්‍රිතයන් සෙවීම, මුරපොලවල් පවත්වාගෙන යෑම (*Sri Lanka: Increasing Suppression of Dissent,* 2020) එන්නත්කරණය (Jayawardana, 2021), නිරෝධායන මධ්‍යස්ථාන වෙත කැමැත්තෙන් හෝ අකමැත්තෙන් පිරිස් රැගෙන යාම (*Sri Reflections on COVID Governance in Sri Lanka 43 Lanka: vulnerable groups pay the price for militarization of COVID-19 response,* 2020), හා හුදෙකලා කරන ලද ප්‍රදේශ වල කටයුතු අධීක්ෂණය සඳහා ඩ්‍රෝන භාවිතය (Charindra, 2020) වැනි අවස්ථා තුළිනි.

එසේම ආරක්ෂාව පිළිබඳ භාෂාව යොදා ගනිමින් වසංගත තත්වය පිළිබඳ කතා කිරීමද මෙම මිලිටරීකරණයේම දිගුවකි. එහිදී 'සෞඛ්‍ය අර්බුදයක්' යන යෙදුමට වඩා බොහෝ කොටම භාවිතා කළේ 'වසංගතයට එරෙහි යුද්ධය', 'ජාතික ආරක්ෂාවට තර්ජනයක්' වැනි යෙදුම්ය (Fonseka, 2020). රටේ මිලිටරි ව්‍යුහය තවදුරටත් විස්තීර්ණ කිරීමටත්, යම් යම් ප්‍රශ්නකාරී භාවිතයන් සාමාන්‍යකරණය කිරීමටත් මෙම වසංගත තත්වය උපකාරී වී ඇති බව පෙනේ. හදිසි අවස්ථාවකදී ආරක්ෂක අංශ වල සේවය ලබාග ැනීම සාමාන්‍ය දෙයක් වුවත්, වර්තමානයේ මෙන් සිවිල් ජීවිතය තුළ අතිශය වැදගත් භූමිකාවක් ඒවා මඟින් ඉටු කිරීමට පටන් ගැනීම තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ ව්‍යවස්ථානුකූල ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයට දිගු කාලීනව ගැටළු ඇතිවිය හැක.

මීට අමතරව වසංගත ප්‍රතිචාරයේ කොටසක් ලෙස පිහිටුවන ලද බොහෝ ව්‍යුහයන් වලට සිදුකරන ලද පත්කිරීම් තුළින් විද්‍යාමාන වන තවත් ප්‍රවණතාවයක් වන්නේ දේශපාලනීකරණයයි. මෙවැනි පත්කිරීම්

අතර වැදගත් එකකි අත්‍යාවශ්‍ය සේවා සම්බන්ධීකරණය හා අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යෑම සඳහා වන ජනාධිපති කාර්ය සාධක බලකායේ සභාපති වශයෙන් බැසිල් රාජපක්ෂ පත්කිරීම. මෙම පත්කිරීම නිසා සහනාධාර බෙදා හැරීමේදී ආණ්ඩුවට සහය දක්වන්නන්ට වැඩි වාසි ලැබෙන බවට චෝදනාවක් එල්ල විය. එසේම රුපියල් 5000 දීමනාව බෙදාහැරීමත් අවම අධීක්ෂණය යටතේ පලාත් පාලන ආයතන වලට පවරා තිබූ බැවින් ඒ සම්බන්ධවද බොහෝ චෝදනා එල්ල වන ලදී (Colombage, 2020a). පෙර දක්වන ලද මිලිටරීකරණයද දේශපාලන නායකත්වය යටතේ සිදුවන බැවින් මිලිටරීකරණයේ දේශපාලනීකරණයද අප හඳුනාගත යුතුය.

මර්දනය

සෞඛ්‍ය අර්බුදයට මුවා වී ආණ්ඩුවට විරුද්ධ හඬවල් නිහඬ කිරීමේ වෑයමක්ද ඇති බව පෙනේ. 2020 අප්‍රේල් මාසයේදී ජ්‍යෙෂ්ඨ නීතිඥයකු වන හේජස් හිස්බුල්ලා අපරාධ විමර්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව මඟින් අත්අඩංගුවට ගත්තේ නිවසේ රැඳී සිටීමට සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයෙන් ඔහුට ලබාදුන් පණිවුඩයකට අනුව ලද උපදෙස් පරිදි නිවසේ රැඳී සිටියදීය (Ruwanpathirana, 2020). වසංගත සමය තුළ ලංකාවේ ප්‍රකාශනයේ නිදහස උල්ලංඝණය වී ඇති පරිමාව සම්බන්ධයෙන් එක්සත් ජාතීන්ගේ මානව හිමිකම් කොමසාරිස් මිෂෙල් බැචලේ පවා සිය සැළකිළිමත්භාවය ප්‍රකාශ කළාය (*Asia: Bachelet alarmed by clampdown on freedom of expression during COVID-19,* 2020).

වැඩ බලන පොලිස්පතිවරයා එක් අවස්ථාවක අනතුරු හැඟවූයේ රජයේ නිලධාරීන්ගේ සුළු වැරදි විවේචනය කරමින් සමාජ මාධ්‍ය වල මත පල කරන්නන් සම්බන්ධයෙන් නීතිමය පියවර ගන්නා බවයි (‘Strict action against those criticise state officials on social media’, 2020). ඊට එරෙහිව ලිපියක් නිකුත් කරමින් මානව හිමිකම් කොමිසම මඟින් වැඩ බලන පොලිස්පතිවරයා වෙත දන්වා සිටියේ ආණ්ඩුවේ ප්‍රතිපත්ති හෝ නිලධාරීන් විවේචනය කිරීම නිසා පුද්ගලයන් අත්අඩංගුවට ගැනීම ව්‍යවස්ථා විරෝධී ක්‍රියාවක් බවය (*Limiting Freedom of Expression in a Democracy: The Need to Strike a Lawful Balance,* 2020). එසේම මෑතදී පත් කරන ලද අපරාධ විමර්ශන දෙපාර්තමේන්තුවේ විශේෂ කණ්ඩායමක් විසින් සමාජ මාධ්‍ය වල වැරදි තොරතුරු පතුරුවන්නන් සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාමාර්ග ගන්නා බව ආණ්ඩුව දන්වා සිටියේ, ඒවා නිසා විශේෂයෙන්ම මහජන ව්‍යාපාර, කොවිඩ් මර්දන වැඩසටහන සහ ඩෙංගු මර්දන වැඩසටහන යන කරුණු පිළිබඳ වැරදි මතයන් සමාජගත කරන බව පෙන්වාදෙමිනි (Nathaniel, 2021).

ඒ අනුව පැහැදිලි වන්නේ වසංගතය කළමණාකරණය කිරීමට යැයි කියමින් හඳුන්වා දෙනු ලැබ ඇති නීති නිසා භාෂණයට, සමාගමයට සහ පුද්ගලික නිදහසට ඇති ව්‍යවස්ථාපිත අයිතීන් උල්ලංඝණය වීමේ ප්‍රවණතාවයක් හටගෙන ඇති බවයි. මිලිටරීකරණය තුළින් මෙම තත්වය තවත් දරුණු වියහැකි බවද, එනිසා දිගු කාලීනව රටේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ජීව ගුණයට හානි වියහැකි බවද පෙනෙන්නට තිබේ. මර්දනය පිළිබඳ ඇති බිය හේතුවෙන් අන්තර්ජාලයේ හා සැබෑ ලෝකය තුළ සිය මතය ප්‍රකාශ කරන්නට පුරවැසියන් මැලි වීමත්, එම නිසා සිවිල් සමාජ ක්‍රියාකාරීත්වයට ඇති අවකාශය එන්න එන්නටම අඩු වීමත් දැනටමත් දැකිය හැකිය.

ආන්තික කණ්ඩායම් කෙරෙහි ඇති බලපෑම

කොවිඩ්-19 අර්බුදයෙහි බලපෑම වැඩිපුරම දැනෙන්නේ සමාජයේ දැනටමත් ආන්තීකරණයට ලක්ව සිටින දෛනික වේතන ලබන්නන්, නිදහස් වෙළඳ කලාප ශ්‍රමිකයින්, සංක්‍රමණික ශ්‍රමිකයින් සහ වතු ප්‍රජාව වැනි කණ්ඩායම් වලටය (‘Socio-Economic Index in the face of COVID-19’, 2021). එමඟින් ඇත්තෙන්ම සමාජයේ පවතින බෙදුම් රේඛාවන් මොනවාද යන්නත්, ඒවා තුළින් ඇති කරන අසමානත්වයන් කොතරම් දරුණුද යන්නත් මොනවට පැහැදිලි කරයි. වෛරසයේ පැතිරීම පාලනය කිරීම සඳහා බලාත්මක කරන ලද ඇඳිරි නීතිය සහ රට අගුළු දැමීම් වැනි දේ නිසා මිලියන ගණනක් දෛනික වේතන ලබන්නන්ගේ ජීවිත බලපෑමට ලක්විය (‘Partial shutdown sinks small businesses, daily wage earners’, 2020). එසේම කිසිදු ආකාර හවි හරණක් නොමැතිව සහ නැවත ලංකාව බලා ඒමට ගුවන් ටිකට්පතක් ලබාගැනීම සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රවේශය නොමැතිව ගල්ෆ් කලාපයේ සිරවූ සේවක සේවිකාවන්ගේ සංඛ්‍යාවද අති මහත්ය (Hamza, 2021).

එන්නත්කරණ වැඩසටහන තුළ මෑතදී ප්‍රමුඛතාව ලබාදුන් නිදහස් වෙළඳ කලාප ශ්‍රමිකයින් අතර සීඝ්‍රයෙන් වෛරසය පැතිර යාමේ ප්‍රවණතාවද මෙහිදී අවධානයට ලක්විය යුතුය (Gunawardana and Padmasiri, 2021). එසේම බන්ධනාගාර වල රැඳවියන් ප්‍රමාණය වැඩිවීම හේතුවෙන් වසංගත තත්වයට ගොදුරු වීමේ වැඩි අවදානමක් පැවතීමත්, එම කාරණය අරබයා මහර බන්ධනාගාරයේ සිදුවූ කෝලාහලය නිසා රැඳවියන් 11 දෙනෙකු මරණයට පත්වීමත් තුළ එහි තත්වය කොතරම් බැරෑරුම්ද යන වග පැහැදිලි වේ (Srinivasan, 2020). පවතින නෛතික රාමුව හා අළුතින් ඇති කරන ලද ව්‍යුහයන් මඟින් මෙම ගැටළු වලට විසඳුම් සෙවිය හැකි වුවත්, මෙවැනි සිදුවීම් උද්ගත වීම තුළ ක්‍රියාත්මකකරණයේ යම් යම් අඩුපාඩු පවතින බව පැහැදිලිව පෙනී යයි.

රට අගුළු දැමූ කාල සීමාව තුළගෘහස්ථ ප්‍රචණ්ඩත්වයද සීඝ්‍රයෙන් ඉහළ ගියේය. සංචරණ සීමා තුළින් එල්ල කරන ලද ආර්ථික හා සමාජමය පීඩනයන් (UNICEF, 2020) නිසා මෙම ගැටළු ඉහළ ගිය අතර, නීතිය බලාත්මක කරන නිලධාරීන්ට සහ වෙනත් නෑ හිතමිතුරන්ට තිබූ ප්‍රවේශය විශාල වශයෙන් ඇහිරීමද තත්වය තවත් දරුණු අතට හැරවීමෙහිලා හේතු විය (Fonseka, 2021). මේ හා සම්බන්ධ නෛතික අඩු ලුහුඬුකම් ඌණපූරණය කිරීම හා ඒ තුළින් ක්‍රියාත්මකකරණයේ දෝෂ මඟ හරවා ගැනීම එම නිසා ඉතා වැදගත් වේ.

කොවිඩ්-19 ට දැක්වූ ප්‍රතිචාරය තුළ මුස්ලිම් ප්‍රජාව පිළිබඳ ගත් තීරණ ඉතා දැඩි වශයෙන් විවේචනයට භාජනය විය. ඔවුන් කලින් සිටම ලක්වූ වෙනස් කොට සැළකීම් සහ නින්දාවන් වසංගත තත්වය තුළදී ඉතා අධික මට්ටමකට ගිය බව සිහිපත් කළ යුතුය (Fonseka and Dissanayake, 2021). එහිදී කොවිඩ්-19 ආසාදනය වී මියයන්නන් අනිවාර්යයෙන් ආදාහනය කළයුතු බවට නියෝග කරමින් 2020 අප්‍රේල් 11 වන දින නිකුත් කරන ලද අංක 2170/8 දරණ ගැසට් නිවේදනය වැදගත් වේ (‘Q and A on Regulations Issued under the Quarantine and Prevention of Diseases Ordinance & how this impacts the COVID-19 response in Sri Lanka’, 2020). එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ මානව හිමිකම් විශේෂඥයින්ට අනුව මෙම තහනම මානව හිමිකම් උල්ලංඝණයකි. මන්ද කොවිඩ්-19 ආසාදනය වී මියයන්නන් භූමදානය කිරීම මඟින් කිසිදු ආකාර සෞඛ්‍ය අනතුරක් සිදුවන බවට විද්‍යාත්මක සාක්ෂි ලංකාවේ හෝ ලොව කිසිදු තැනක හමුව නොමැති බැවිනි (*Sri Lanka: Compulsory cremation of COVID-19 bodies cannot continue, say UN experts,* 2021). ඉතා දරුණු ලෙස විවේචනයට භාජනය වීම නිසා පසුව මෙම තීරණය භූමදානයද ඇතුළත් වන පරිදි වෙනස් කිරීමට ලක්විය (‘An Update on the Legal Framework to Address the COVID-19 Pandemic in Sri Lanka’, 2021).

මුස්ලිම් ප්‍රජාව සදාචාර විරෝධී වාර්තාකරණයේද ගොදුරක් බවට පත්විය. එහිදී කොවිඩ්-19 ආසාදිතයින් අතර සිටි මුස්ලිම් ජාතිකයින්ගේ වාර්ගිකත්වය ඉස්මතු කිරීම තුළින් උත්සහ කළේ ඔවුන් වෛරසය පැතිරවීමේ සුවිශේෂී කාරකයන් වන බව ව්‍යංගයෙන් ප්‍රකාශ කිරීමයි (Ganeshathasan, 2021). මේ අරබයා ජාතිකව සහ ජාත්‍යන්තරව මතු කරන ලද කරුණු සෑහෙන දුරට නොසළකා හැරි බව කිව යුතුය.

එන්නත්කරණ අක්‍රමිකතා

ශ්‍රී ලංකාවේ එන්නත්කරණ වැඩසටහන ආරම්භ වූයේ 2021 ජනවාරි 29 වැනි දිනදීය. සෞඛ්‍ය කාර්ය මණ්ඩලයේ බොහෝ පිරිසකට එන්නතෙහි පළමු මාත්‍රාව ලබාදී තිබූ අවස්ථාවක සමස්ත ලංකා හෙද සංගමයේ සභාපති පැවසූයේ හෙද හෙදියන්ට ඒ වන විටත් එන්නත ලබාදී නොතිබුණු බවයි ('Nurses yet to receive COVID-19 vaccines; union claims', 2021). එහිදී ප්‍රමුඛතාකරණය පිළිබඳ බොහෝ ගැටළු මතුවිය. වර්තමානය වනවිටත් එන්නත්කරණය සම්බන්ධ වැඩිම අවධානය බස්නාහිර පළාතට ලබාදී තිබෙන බැවින් සමස්ත දිවයිනේ එන්නත්කරණය පිළිබඳ ඇති දත්ත අවම හා අවිශ්වසනීය වේ ('An Update on the Legal Framework to Address the COVID-19 Pandemic in Sri Lanka', 2021). ඊට අමතරව එන්නත්කරණ වැඩසටහනට අසාධාරණ ලෙස අත පොවන බවට දේශපානඥයින් කිහිප දෙනෙකුටම චෝදනා එල්ල විය (Sangakkara, 2021). ඔවුන්ට එල්ල වූ තවත් චෝදනාවක් වූයේ එන්නත්කරණ මධ්‍යස්ථාන වල සේවය කළ සෞඛ්‍ය කාර්ය මණ්ඩලයට ලබාදී තිබූ ප්‍රමුඛතා ලැයිස්තු සහ ලියාපදිංචි වීම් නොසළකා හැර කටයුතු කරන ලෙසට බලපෑම් කළ බවයි (Dewasiri, 2021).

ප්‍රමාණවත් පරිදි සැලසුම්කරණය, ප්‍රමුඛතාකරණය සහ අවදානම් සන්නිවේදනය එන්නත්කරණ වැඩසටහන තුළ නොකළ බැවින් ('Sri Lanka's vaccination drive in disarray - College of Community Physicians highlights six key issues', 2021) ඒ පිළිබඳ ජනතාව තුළ ව්‍යාකූලත්වයක් සහ බියක් ජනිත වූ බව සිතිය හැකිය. එහි බලපෑම මඟහරවා ගැනීම සඳහා නියමිත තොරතුරු ඉතා සක්‍රීයව ජනතාව වෙත ළඟා කිරීමේ ව්‍යාපාරයක් අවශ්‍ය වේ. එහිදී එන්නත්කරණ වැඩසටහනේ නායකත්වය, සංවිධාන ව්‍යුහය සහ තීරණ සම්බන්ධයෙන් වගවීමේ ක්‍රමවේදය යනාදිය පැහැදිලි කළ යුතුය ('Let's talk about the vaccine: the need for strategy, clarity and equality', 2021).

විනිවිදභාවය සහ වගවීමට එල්ල වූ බලපෑම

පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීම

වසංගතයේ මුල් සමය තුළ පාර්ලිමේන්තුවක් නොතිබීම වසංගත ප්‍රතිචාරයට දැඩි බලපෑමක් එල්ල කළා පමණක් නොව, විධායක බලයේ අත්‍යන්ත වර්ධනයටද හේතු විය. 2020 මාර්තු 02 වන දින, එනම් වසංගතයට හරියටම පෙරාතුව ජනාධිපතිවරයා විසින් පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හරින

ලදී[20]. මාර්තු 19 වනදා නාම යෝජනා භාර දීම අවසන් වීමත් සමඟ මැතිවරණය කල් දැමීමට මැතිවරණ කොමිසම තීරණය කළේ සෞඛ්‍ය අර්බුදය උග්‍ර වීම හේතුවෙනි. මෙවැනි හදිසි අවස්ථාවකදී පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීම පිළිබඳ ගැටළු මතු වූ අතර, එහි මූලිකම තර්කය වූයේ මෙම අවස්ථාවේ ගතයුතු තීරණ රාශියක් ගැනීමට එම නිසා නොහැකි වන බවයි. එසේම එම තත්වය යටතේ මහජන අරමුදල් සම්බන්ධයෙන් අවම අධීක්ෂණය යටතේ උපරිම බලයක් ජනපතිට හිමිවීමද විශාල ගැටළුවක් විය. එසේ වුවත් ජනාධිපති විසින් පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමේ ගැසට් නිවේදනය නිෂ්ප්‍රභා නොකිරීම සැළකිය යුතුය. එසේ විසුරුවා හැර තිබූ කාල සීමාව තුළදී බලය විධායකයට වාසි වන පරිදි හරවා ගැනීමටත්, නව ආයතන සහ රෙගුලාසි මාර්ගයෙන් කොවිඩ්-19 අර්බුදයට ප්‍රතිචාර දැක්වීමටත් ජනපති පියවර ගත්තේය.

මහජන මුදල් සහ ඉටුකම අරමුදල

ලංකාවේ කොවිඩ් ප්‍රතිචාරය තුළ ආර්ථික වගවීමද සැළකිය යුතු කරුණකි. 2021 අයවැයෙන් ජනතාව මූලිකවම බලාපොරොත්තු වූයේ වසංගතය නිසා දුර්වල වූ ආර්ථිකය නැවත පණ ගැන්වීම සඳහා සැලසුමක් ඉදිරිපත් කිරීම හා ප්‍රතිපාදන සලසා දීමයි. එහෙත් 2021 දෙසැම්බර් 10 සම්මත වූ අයවැය තුළ සෞඛ්‍ය අංශය සඳහා ආණ්ඩුව වෙන්කර තිබූ මුදල් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 235 ක් වූ අතර (එනම් ආණ්ඩුවේ මුළු පිරිවැයෙන් 6.43% ක්), ආරක්ෂක අංශය සඳහා රුපියල් බිලියන 348 ක් (එනම් ආණ්ඩුවේ මුළු පිරිවැයෙන් 9.55% ක්) වෙන්කොට තිබීම කැපී පෙනුනි ('Public Report on the 2021 budget: assessment on whether the expenditure allocations and taxation policies are in line with the government's policy', 2020). ඒ අතරම නගර නිර්මාණය, මං මාවත් තැනීම සහ ඇවිදින මං තීරු සකස් කිරීම වැනි කාර්යයන් සඳහාද මුදල් වෙන්කොට තිබීම බොහෝ විවේචනයට තුඩුදුන් කරුණකි (Colombage, 2020b). 2021 අප්‍රේල් මාසයේදී අගමැති මහින්ද රාජපක්ෂ තවත් රුපියල් බිලියන 18 ක් සෞඛ්‍ය වියදම් වෙනුවෙන් වෙන් කළේය (Ghosh, 2021).

වර්ෂ 2020 මාර්තු මාසයේදී ඉටුකම අරමුදල පිහිටුවන්නේ මෙවැනි පසුබිමකය. එමඟින් අරමුණු කරන ලද්දේ කොවිඩ්-19 අර්බුදයේ ඍජු පිරිවැය සහ ඊට අදාළ සුබසාධන වැඩසටහන් සඳහා මහජන මූල්‍ය උපකාරය ලබාග ැනීමයි. ඊට රුපියල් බිලියන 1.7 ක් එකතු වී ඇති බව වාර්තා වුවත්, එම මුදල

20 Gazette (Extraordinary) No. 2165/8 of 2 March 2020.

වියදම් කළ ආකාරය පිළිබඳ කිසිදු වගවීමක් නොමැති වීම බොහෝ සෙයින් විවාදයට තුඩු දී තිබේ. 2021 මැයි 10 වනදා ජනාධිපති මාධ්‍ය අංශය මඟින් නිකුත් කළ ප්‍රකාශයක ඉටුකමේ අයවැය පිළිබඳ විස්තරයක් සඳහන් විය. ඊට අනුව ලද ආධාර මුදල් වලින් අද දක්වා වියදම් කොට තිබෙන්නේ 23% ක ප්‍රමාණයකි. ඉතිරිය එන්නත්කරණය සඳහා යෙදවීමට බලාපොරොත්තු වන බව පවසා තිබේ (‘Remaining ‘ITUKAMA’ COVID–19 Fund for …’, 2021).

මැයි 12 වන දින විගණකාධිපති දෙපාර්තමේන්තුවෙන් ජනාධිපති කාර්යාලයේ ඉල්ලීම මත ඉටුකම අරමුදල විගණනය කිරීම ආරම්භ කළ බව ප්‍රකාශයට පත්විය (Thomas, 2021). එසේ වුවත් උප විගණකාධිපති පී. එල්. කේ. පෙරේරාට අනුව එම අරමුදල ඍජුව විගණනය කිරීමේ බලය ජාතික විගණන කාර්යාලය සතුව නොමැත. මන්ද ඉටුකම අරමුදල විශේෂ පාර්ලිමේන්තු පනතක් මඟින් සම්මත වූවක් නොවන බැවිනි. එම නිසා එය විගණනය කිරීම වාර්ෂික ජනාධිපති කාර්යාල විගණනය යටතේ සිදුකළ යුතුය. උප විගණකාධිපතිවරයාට අනුව ජාතික විගණන කාර්යාලය විසින් එම විගණන වාර්තාව ඉදිරි වසරේ අයවැයට පෙර පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කිරීමට පියවර ගනු ඇත (Mudugamuwa, 2021).

මෙම ආයතනික අර්බුද හටගන්නේ වඩා විශාල සමාජ අර්බුදයක් තුළ බවත්, එම නිසා ඒවායේ දිගු කාලීන සමාජ-ආර්ථික ප්‍රතිවිපාක පවතින බවත් සිහිතබා ගත යුතුය. එක් අතකින් ආයතනික විනිවිදභාවයේ සහ වගවීමේ අඩු වීමත් විධායක බලයේ වැඩිවීමත් නිසා කොවිඩ්-19 පාලනය කිරීම හා ඉන් ඇතිකරන ලද ආර්ථික පසුබෑස්ම කළමණාකරණය කරගැනීම අපහසු වනු ඇත. ඒ තුළින් සිදුවන්නේ පවතින සමාජ-ආර්ථික බෙදීම් තවදුරටත් තීව්‍ර වීමයි (Fonseka, Ganeshathasan, and Welikala, 2020). අනෙක් අතට වැඩිවන අසමානතා, ආන්තීකරණයන් සහ ආයතනික මට්ටමෙහි විද්‍යාමාන වන නීතිය සැමට එක හා සමාන නොවීමේ ප්‍රවණතාව වැනි දේ නිසා ආයතනික ක්‍රියාවලි පිළිබඳ මහජන විශ්වාසය පළුදු විය හැකිය.

නිගමනය

ශ්‍රී ලංකාවේ වසංගත ප්‍රතිචාරය තුළ අපැහැදිලි සහ මිලිටරීකරණය වූ ව්‍යුහයන්, අසමානව බලාත්මක කරනු ලබන නීතිය සහ පවතින ආයතනික ව්‍යුහය, යාන්ත්‍රණ සහ විශේෂඥයින් පැහැදිලිව නොසළකා හැරීම වැනි ලක්ෂණ දැකගත හැකිය. වසංගතයේ පළමු රැල්ල පාලනය කිරීම සම්බන්ධයෙන් ලද සාර්ථකත්වය අගය කළයුතු වුවත්, වැඩිවන ආසාදිතයින් ප්‍රමාණයෙන් හඟවන අර්බුදයේ බැරෑරුම් බව, වැරදි කළමණාකරණය සහ ප්‍රශ්නකාරී

සන්නිවේදනය නිසා ආණ්ඩුවට දරාගත හැකි සීමාවෙන් එපිටට යාමේ අවදානමක් පවතී. එමෙන්ම දේශපාලනීකරණය, මිලිටරීකරණය, විධායක බලය අත්‍යන්තයෙන් වැඩිවීම සහ ආන්තීකරණය වූ කණ්ඩායම් තවදුරටත් අනතුරේ හෙළීම වැනි ප්‍රවණතා නිසා දිගු කාලීනව නීතියේ ආධිපත්‍යය, බලතල බෙදීම සහ පුරවැසි අයිතීන් වැනි කරුණු කෙරෙහි බලපෑමක් ඇතිවිය හැක. ඒ තුළින් දැනටමත් සිදුවෙමින් පවතින ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ආපසු හැරීමේ ක්‍රියාවලිය තවදුරටත් වේගවත් වීමේ ප්‍රවණතාවක් පවතී.

වසංගතය නිසා දැනටමත් භාෂණයට, සමාගමයට හා නිදහසට ඇති අයිතීන් සැළකිය යුතු දුරකට කප්පාදු වී ඇත. එසේම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්මයන් අවතක්සේරුවට ලක්වී, ඒ වෙනුවට ජනප්‍රිය ආඥාදායකත්වය ප්‍රචලිත වෙමින් පවතී. දැනටමත් පවතින බිය හා සැකය මුල්කරගත් පරිසරය ඊට හොඳ තෝතැන්නක් වී ඇත. එම නිසා වසංගත ප්‍රතිචාරය තුළ විනිවිදභාවය සහ වගවීම තහවුරු කිරීම තුළින් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ මෙම සීඝ්‍ර පරිහානිය තරමක් දුරට හෝ අඩුකර ගැනීමට නොපමාව කටයුතු කළ යුතුය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

'An Update on the Legal Framework to Address the COVID-19 Pandemic in Sri Lanka' (2021) *Centre for Policy Alternatives*, 12 May. Available at: https://www.cpalanka.org/an-updateon-the-legal-framework-to-address-the-covid-19-pandemic-insri-lanka/ (Accessed: 15 June 2021).

Appropriation Bill 2021. Available at: https://www.parliament.lk/ uploads/ bills/gbills/gazette/english/6202.pdf (Accessed: 24 July 2021).

'Army officers to coordinate COVID-19 prevention measures' (2021) *News First*, 1 January. Available at: https://www. newsfirst. lk/2021/01/01/army-officers-to-coordinate-covid19-prevention-measures/ (Accessed: 15 June 2021).

Asia: Bachelet alarmed by clampdown on freedom of expression during COVID-19 (2020) *United Nations Office of the High Commissioner (OHCHR)*. Available at: https:// www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/ DisplayNews. aspx?NewsID=25920&LangID=E (Accessed: 15 June 2021).

Centre for Policy Alternatives (2021) 'Pandemic Crisis and Democratic Governance in Sri Lanka' [ADRN Working Paper], *East Asia*

Institute, 03 May. Available at: http://www.eai. or.kr/new/en/pub/view.asp?intSeq=20498&board=eng_ workingpaper (Accessed: 15 June 2021).

Charindra, (2020) 'Covid-19 ; Drones to monitor isolated areas', *The Morning*, 13 November. Available at: https://www. themorning.lk/covid-19-drones-to-monitor-isolated-areas/ (Accessed: 15 June 2021).

Colombage, D. (2020) 'Politicisation of COVID-19', *DailyFT*, 9 December. Available at: https://www.ft.lk/columns/ Politicisation-of-COVID-19/4-709928 (Accessed: 6 July 2021).

Colombage, S. (2020) 'Budget 2021 in the context of the COVID-19 pandemic', *DailyFT*, 24 November. Available at: https:// www.ft.lk/columns/Budget-2021-in-the-context-of-theCOVID-19-pandemic/4-709287 (Accessed: 15 June 2021).

'Cremation Vs. Burial: Expert Panel Revises Recommendation To Include Both Cremation And Burial Of COVID-19 Dead Bodies' (2021) *Colombo Telegraph*, 2 January. Available at: https://www.colombotelegraph.com/index.php/ cremation-vs-burial-expert-panel-revises-recommendation-toinclude-both-cremation-and-burial-of-covid-19-dead-bodies/ (Accessed: 15 June 2021).

'Curfew in response to COVID-19: Legal Framework and Relevant Questions in Sri Lanka' (2020) *Centre for Policy Alternatives*, 21 April. Available at: https://www.cpalanka.org/curfewin-response-to-covid-19-legal-framework-and-relevantquestions-in-sri-lanka/ (Accessed: 15 June 2021).

Dewasiri, H. (2021) 'Rosy Madam's list' under fire', *The Morning*, 23 February. Available at: https://www.themorning.lk/rosymadams-list-under-fire/ (Accessed: 15 June 2021).

Disaster Management Act No. 13 of 2005. Available at: https:// www.parliament.lk/uploads/acts/gbills/english/5640.pdf. (Accessed: 15 June 2021)

'Expert Committee to keep tab on new COVID therapies, vaccines' (2021) *Daily News*, 21 May. Available at: http://www. dailynews.lk/2021/05/21/local/249855/expert-committeekeep-tab-new-

covid-therapiesvaccines (Accessed: 15 June 2021).

Fonseka, B. (2020) 'Uncomfortable Truths with the Pandemic Response in Sri Lanka', *Groundviews*, 11 May. Available at: https://groundviews.org/2020/11/05/uncomfortabletruths-with-the-pandemic-response-in-sri-lanka/ (Accessed: 15 June 2021).

Fonseka, B. and Dissanayake, U. (2021) 'Sri Lanka's Vistas of Prosperity & Splendour: A Critique of Promises Made & Present Trends', *Centre for Policy Alternatives*, Available at: https://www.cpalanka.org/wp-content/uploads/2021/07/ Sri-Lankas-Vistas-of-Prosperity-and-Splendour-A-Critiqueof-Promises-Made-and-Present-Trends.pdf (Accessed: 14 July 2021).

Fonseka, B., Ganeshathasan, L. and Welikala, A. (2021) 'Sri Lanka: Pandemic-Catalyzed Democratic Backsliding', in Ramraj, V. V. (ed.) *Covid-19 in Asia: Law and Policy Contexts*. Oxford, Oxford University Press, pp. 349 – 364.

Fonseka, P. (2021) 'Pandemic-related Domestic Violence: Victims don't often get the desired help', *Daily Mirror*, 11 June. Available at: https://www.dailymirror.lk/insight/ Pandemic-related-Domestic-Violence-Victims-dont-oftenget-the-desired-help/374-213849 (Accessed: 15 June 2021).

Foreign Ministry, Sri Lanka (MFA) (2020) *Declaration of Police Curfew Island Wide*. Available at: https://mfa.gov.lk/ declaration-of-police-curfew-island-wide/ (Accessed: 15 June 2021).

Ganeshathasan, L. (2021) 'Sri Lanka's Legal Response to COVID-19: Past Trends and Future Prospects.' *VerfBlog*. Available at: https://verfassungsblog.de/sri-lankas-legal-response-tocovid-19-past-trends-and-future-prospects/ (Accessed: 15 June 2021).

Gazette (Extraordinary) No. 2165/8 of 2 March 2020. Available at: www.presidentsoffice.gov.lk/wpcontent/uploads/2020/02/ 2165-08_E.pdf (Accessed: 14 June 2021).

Gazette (Extraordinary) No. 2168/8 of 26 March 2020. Available at: http://documents.gov.lk/files/egz/2020/3/2168-08_E.pdf (Accessed: 14 June 2021).

Gazette (Extraordinary) No. 2172/9 of 22 April 2020. Available at: http://

www.documents.gov.lk/files/egz/2020/4/2172- 09_E.pdf (Accessed: 14 June 2021).

Gazette (Extraordinary) No. 2173/4 of 27 April 2020. Available at: http://www.documents.gov.lk/files/egz/2020/4/2173- 04_E.pdf (Accessed: 14 June 2021).

Gazette (Extraordinary) No. 2185/41 of 21 July 2020. Available at: http://www.documents.gov.lk/files/egz/2020/7/2185- 41_E.pdf (Accessed: 14 June 2021).

Gazette (Extraordinary) No. 2208/33 of 31 December 2020. Available at: http://documents.gov.lk/files/egz/2020/12/2208-33_E. pdf (Accessed 14 June 2021).

Ghosh, P. (2021) 'Budget 2021: Rs 18Bn to be allocated for Maintaining Health Services', *Social Health Protection Network*, 13 April. Available at: https://p4h.world/en/news/budget-2021-rs18bn-be-allocated-maintaining-health-services (Accessed: 15 June 2021).

Gunasekara, T. (2020) '20th in the time of COVID: A grim tale', *DailyFT*, 9 October. Available at: https://www.ft.lk/ columns/20th-in-the-time-of-COVID-A-grim-tale/4-707213 Accessed: 15 June 2021).

Gunawardana, S. and Padmasiri, B. (2021) 'Avoiding Necrocapitalism in Sri Lanka's Free Trade Zones', *Groundviews*, 13 June. Available at: https://groundviews.org/2021/06/13/ avoiding-necrocapitalism-in-sri-lankas-free-trade-zones/ (Accessed: 15 June 2021).

Hamza, M. (2021) 'Thousands of Migrant workers stranded in the Gulf States', *EconomyNext*, 15 March. Available at: https://economynext.com/thousands-of-migrant-workers-strandedin-the-gulf-states-79779/ (Accessed: 15 June 2021).

HRCSL Recommendations on Regularizing the Imposition of Curfew (2020) *Human Rights Commission of Sri Lanka (HRCSL).* Available at: https://www.hrcsl.lk/wp-content/ uploads/2020/02/curfew. HRCSL-recommendation-final.pdf (Accessed: 29 June 2021).

IGP responds to HRCSL in respect to the arrest of persons violating quarantine rules (2021) *Human Rights Commission of Sri Lanka (HRCSL).* Available

at: https://www.hrcsl.lk/ igp-responds-to-hrcsl-in-respect-to-the-arrest-of-personsviolating-quarantine-rules/ (Accessed: 29 June 2021).

Indrajith, S. (2020) 'Sumanthiran moves private member's Bill to tackle health emergency', *The Island*, 21 October. Available at: https://island.lk/sumanthiran-moves-private-membersbill-to-tackle-health-emergency/ (Accessed: 15 June 2021).

Jayasinghe, C. (2021) 'Expert committee to decide who in Sri Lanka should receive Sinopharm jab', *EconomyNext*, 2 April. Available at: https://economynext.com/expert-committeeto-decide-who-in-sri-lanka-should-receive-sinopharmjab-80359/ (Accessed: 15 June 2021).

Jayawardana, A. (2021) 'In Pictures: Army joins COVID vaccination drive', *Times Online*, 11 May. Available at: https://www. timesonline. lk/news-online/In-Pictures-Army-joinsCOVID-vaccination-drive/2-1133268 (Accessed: 15 June 2021).

Let's talk about the vaccine: the need for strategy, clarity and equality (2021) *Law & Society Trust (LST)*. Available at: https:// lstlanka.org/images/pdf/2021/Lets_talk_about_the_ vaccine_English.pdf (Accessed: 15 June 2021).

Limiting Freedom of Expression in a Democracy: The Need to Strike a Lawful Balance (2020) *Human Rights Commission of Sri Lanka (HRCSL)*. Available at: https://www.hrcsl.lk/wp-content/ uploads/2020/02/Letter-to-IGP-Freedom-of-Expression.pdf (Accessed: 15 June 2021).

Marasinghe, S. and Nathaniel, C. (2021) 'Port City Bill passed', *Daily News*, 21 May. Available at: http://www.dailynews. lk/2021/05/21/local/249850/port-city-bill-passed (Accessed: 15 June 2021).

Mudugamuwa, M. (2021) 'Itukama Covid-19 Fund: Cannot be directly audited: Auditor General's Department', *The Morning*, 23 May. Available at: https://www.themorning.lk/itukama-covid-19-fund-cannot-be-directly-audited-auditorgeneral-department/ (Accessed: 15 June 2021).

Nathaniel, C. (2021) 'Sri Lanka to curb fake news on social media', *Daily News*, 7 June. Available at: http://www.dailynews. lk/2021/06/07/

local/251037/sri-lanka-curb-fake-newssocial-media (Accessed: 15 June 2021).

'No decision taken to declare a complete lockdown' (2021) *Daily News*, 10 May. Available at: http://www.dailynews. lk/2021/05/10/ local/248889/no-decision-taken-declarecomplete-lockdown (Accessed: 15 June 2021).

'Nurses yet to receive COVID-19 vaccines; union claims' (2021) *News First*, 3 May. Available at: https://www.newsfirst. lk/2021/05/03/ nurses-yet-to-receive-covid-19-vaccinesunion-claims/ (Accessed: 15 June 2021).

'Partial shutdown sinks small businesses, daily wage earners' (2020) *DailyFT*, 19 March. Available at: https://www.ft.lk/FrontPage/Partial-shutdown-sinks-small-businesses-daily-wageearners/44-697783 (Accessed: 15 June 2021).

Penal Code of Sri Lanka. Available at: https://www.lawnet.gov.lk/ penal-code-consolidated-2/ (Accessed: 15 June 2021).

President's Media Division (2020) *Army Commander Shavendra Silva heads National Operation Center for Prevention of COVID- 19 Outbreak*. Available at: http://www.pmdnews.lk/armycommander-shavendra-silva-heads-national-operation-centerforprevention-of-covid-19-outbreak/ (Accessed: 15 June 2021).

'Public Report on the 2021 budget: assessment on whether the expenditure allocations and taxation policies are in line with the government's policy' (2020) *Verite Research*. Available at: https:// www.veriteresearch.org/wpcontent/uploads/2021/05/VR_ ENG_Research_Report_May2021_ Public_Report_on_2021_ Budget.pdf (Accessed: 15 June 2021).

Public Security Ordinance No. 25 of 1947. Available at: https://www. lawnet. gov.lk/public-security-4/ (Accessed: 15 June 2021).

'Q and A on Regulations Issued under the Quarantine and Prevention of Diseases Ordinance & how this impacts the COVID-19 response in Sri Lanka' (2020) *Centre for Policy Alternatives*, 6 November. Available at: https://www.cpalanka.org/qand-a-on-regulations-issued-under-the-quarantine-andprevention-of-diseases-

ordinance-how-this-impacts-thecovid-19-response-in-sri-lanka/ (Accessed: 15 June 2021).

Quarantine and Prevention of Diseases Ordinance No. 3 of 1897. Available at: http://www.quarantine.health.gov.lk/images/pdf/act/quarantine_and_prevention_of_disease_act553.pdf (Accessed: 15 June 2021).

Ranasinghe, I. (2021) 'Sri Lanka police arrest record numbers for COVID-19 quarantine violations', *EconomyNext*, 28 May. Available at: https://economynext.com/sri-lankapolice-arrest-record-numbers-for-covid-19-quarantineviolations-82520/ (Accessed: 15 June 2021).

'Remaining 'ITUKAMA' COVID–19 Fund for' (2021) *Ceylon Today*, 11 May. Available at: https://ceylontoday.lk/news/ remaining-itukama-covid-19-fund-for (Accessed: 15 June 2021).

Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights (2021) *Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR)*. Available at: https://www.ohchr. org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session46/ Documents/A_HRC_46_20_AEV. docx. (Accessed: 15 June 2021)

Ruwanpathirana, T. (2020) 'On Hejaaz Hizbullah: The latest victim of Sri Lanka's draconian Prevention of Terrorism Act', *Amnesty International*, 15 July 2020, Available at: https:// www.amnesty. org/en/latest/news/2020/07/sri-lankaon-hejaaz-hizbullah-and-the-prevention-of-terrorism-act/ (Accessed: 7 July 2021).

Sangakkara, A. (2021) 'Vaccine Thieves of Sri Lanka', *Colombo Telegraph*, 20 May. Available at: https://www. colombotelegraph.com/index. php/vaccine-thieves-of-srilanka/ (Accessed: 15 June 2021).

Saroor, S. and de Soysa, M. (2020) 'Death in the Time of Corona: A Risky Business for Muslims', *Groundviews*, 11 December. Available at: https://groundviews.org/2020/11/12/death-inthe-time-of-corona-a-risky-business-for-muslims/ (Accessed: 29 June 2021).

'Socio-Economic Index in the face of COVID-19' (2021) *Centre for Policy Alternatives*. Available at: https://www.cpalanka. org/wp-content/uploads/2021/06/SOCIO-ECONOMICINDEX-for-

Web-F-I-N-A-L.pdf (Accessed: 29 June 2021).

Sri Lanka: Compulsory cremation of COVID-19 bodies cannot continue, say UN experts (2021) *United Nations Office of the High Commissioner (OHCHR)*. Available at: https:// www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/ DisplayNews. aspx?NewsID=26686&LangID=E (Accessed: 15 June 2021).

Sri Lanka: Increasing Suppression of Dissent (2020) *Human Rights Watch (HRW)*. Available at: https://www.hrw.org/ news/2020/08/08/ sri-lanka-increasing-suppression-dissent (Accessed: 15 June 2021).

Sri Lanka: newly adopted 20th Amendment to the Constitution is blow to the rule of law (2020) *International Commission of Jurists (ICJ)*. Available at: https://www.icj.org/sri-lanka-newlyadopted-20th-amendment-to-the-constitution-is-blow-to-therule-of-law/ (Accessed: 15 June 2021).

'Sri Lanka, the tsunami and the evolution of disaster response' (2014) *ReliefWeb*, 24 December. Available at: https://reliefweb. int/ report/sri-lanka/sri-lanka-tsunami-and-evolution-disasterresponse (Accessed: 14 June 2021).

'Sri Lanka's vaccination drive in disarray - College of Community Physicians highlights six key issues' (2021) *Lanka Leader*, 23 May. Available at: https://english.theleader.lk/news/1420-sri-lanka-s-vaccination-drive-in-disarray-collegeof-community-physicians-highlights-six-key-issues (Accessed: 15 June 2021).

Sri Lanka: vulnerable groups pay the price for militarization of COVID-19 response (2020) *International Commission of Jurists (ICJ)*. Available at: https:// www.icj.org/sri-lanka-vulnerablegroups-pay-the-price-for-militarization-of-covid-19-response/ (Accessed: 15 June 2021).

Srinivasan, M. (2020) 'Following deadly riot, spotlight on Sri Lanka's prison conditions', *The Hindu*, 10 December. Available at: https:// www.thehindu.com/news/international/followingdeadly-riot-spotlight-on-sri-lankas-prison-conditions/ article33302053.ece (Accessed: 15 June 2021).

Srinivasan, M. (2021) 'Sri Lankan parliament passes controversial Bill

on China-backed Port City', *The Hindu*, 20 May. Available at: https://www.thehindu.com/news/international/srilankan-parliament-passes-controversial-bill-on-china-backedport-city/article34608185.ece (Accessed: 15 June 2021)

'Statement on the Twentieth Amendment' (2020) *Centre for Policy Alternatives*, 4 September. Available at: https://www. cpalanka.org/statement-on-the-twentieth-amendment-2/ (Accessed: 15 June 2021).

'Strict action against those criticise state officials on social media' (2020) *Daily Mirror*, 1 April. Available at: https://www. dailymirror.lk/breaking_news/Strict-action-against-thosecriticise-state-officials-on-social-media/108-186028 (Accessed: 15 June 2021).

'Structures to Deal with COVID-19 in Sri Lanka: A Brief Comment on the Presidential Task Force' (2020) *Centre for Policy Alternatives*, 8 April. Available at: https://www.cpalanka. org/structures-to-deal-with-covid-19-in-sri-lanka-a-briefcomment-on-the-presidential-task-force/ (Accessed: 15 June 2021).

'Technocratic Populism and the Pandemic State' (2020) *Centre for Policy Alternatives*, 10 November. Available at: https://www. cpalanka.org/technocratic-populism-and-the-pandemicstate/ (Accessed: 29 June 2021).

'The Appointment of the Two Presidential Task Forces' (2020) *Centre for Policy Alternatives*, 8 June. Available at: https://www. cpalanka.org/the-appointment-of-the-two-presidential-taskforces/ (Accessed: 14 June 2021).

'The Centre for Policy Alternatives (Guarantee) Limited and Dr. Paikiasothy Saravanamuttu vs. The Attorney General (SC SD 4/ 2021) (in re the Colombo Port City Economic Commission Bill)' (2021) *Centre for Policy Alternatives*, 17 April. Available at: https://www.cpalanka.org/the-centrefor-policy-alternatives-guarantee-limited-and-dr-paikiasothysaravanamuttu-vs-the-attorney-general-sc-sd-4-2021-in-re-thecolombo-port-city-economic-commission-bill/ (Accessed: 15 June 2021).

The Constitution of Sri Lanka. Available at: https://www.parliament. lk/files/pdf/constitution.pdf (Accessed: 15 June 2021).

Thomas, K. (2021) 'What Happened To The Itukama Fund?', *Roar Media*, 13 May. Available at: https://roar.media/english/ life/current-affairs/what-happened-to-the-itukama-fund (Accessed: 15 June 2021).

'Transparency International Sri Lanka continues to have serious concerns about new Colombo Port City Law' (2021) *Colombo Page*, 26 May. Available at: http://www.colombopage.com/ archive_21A/ May26_1622045066CH.php (Accessed: 15 June 2021].

UNICEF and NCPA gravely concerned by increase in proportion of child cruelty cases reported to NCPA hotline since the start of the COVID-19 curfew (2020) *UNICEF*. Available at: https:// www.unicef.org/srilanka/ press-releases/unicef-and-ncpagravely-concerned-increase-proportion-child-cruelty-casesreported (Accessed: 15 June 2021).